

Baroni premoga v West Virginiji se rogajo senatu

Nočejo dati številk glede izdatkov produkcije in cen. Pravi, da je to njihova "sveta tajnost," katere jim ne vzame kongres niti nihče drugi. Eden sam lastnik je povedal, kako plačuje svoje delavce.

Washington, D. C. — Magnatje premoga v West Virginiji smatrajo, da imajo večje pravice kakor zvezni senat. Kategorično so odrekli informacije, ki jih zahteva senatni preiskovalni odsek.

Senat bi rad izvedel, koliko jih je stala produkcija od tona leta 1923 do 1927, in sicer koliko so izdali za mezde delavcem in koliko so prejeli za ves prodan premog; nadalje: koliko premoga so v tem času prodali železniškim družbam, katerim družbam in po kakšnih cenah.

V sredo in četrtek so senatorji zahtevali odgovor, a ne morejo ga dobiti. A. M. Belcher, advokat, ki je nam lastnik premogovnikov, je dejal senatorjem, da številke, ki jih zahteva odsek, so "sveta tajnost," katere ne izdajo nikomur — niti vladi ne. To je business — in senat nima pravice, da bi se vtikal v privatni business. Operatorji v severnih distriktih ne smejo izvedeti iz njihovih lastnih ust, kako oni opravljajo svoj business!

"Kam pa pridemo?" je godrnjal Belcher. "Mi moramo imeti še nekaj pravic. Ako Amerika propade, ne propade zaradi premoga in nasa, temveč valed usupacije pravic državljanov. Kongres nima pravice siliti nas, da uposlamo organizirane delavce kakor nima pravice siliti boga, da vsotpi v katoliško cerkev ali v Kukulucian."

Drugi magnat, E. L. Greever, je pa rekel, da lastniki rogov v West Virginiji nimajo danes nobenega "trubla" z delavci. Vse je v redu; Edini "trubel" je, ker je premog pre poceni. Toda kongres jim ne more pomagati in oni so proti temu, da bi kongres iskal kakšno zdravilo za premogovno industrijo!

David A. Boone, ki obratuje štiri premogovnike v Lookoutu, W. Va., je bil toliko odkrit, da je navedel mezde stroške od leta 1921. Mezda, ki jo plačuje svojim delavcem, skače gor in dol sporedno a cenami premoga. Enkrat je plačeval po \$7.50, danes plačuje po \$3.75. Delavci, ki delajo 240 dni v letu, dobe po tej lestvici konj \$890 v letu. Boone je povedal, da obratuje že 30 let na podlagi "open shopa" in strajka še ni imel. Povedal je, da so njegove jame zelo "vzorne" in lahko služijo za zgled drugim.

Oljna žoga v senatu

Republikanci demokrate in demokrate republikance sujejo v petrolejsko mlako.

Washington, D. C. — V četrtek je bila v senatu nova vroča petrolejska debata. Senator Robinson, starogardist iz Indiane, in senator Walsh, suhaški in katoliški demokrat iz Montane, sta drug drugega obmetavala s Sinclairjevimi ojem. Robinson je rekel, da petrolejski škandal ni bil splošno od republikancev za časa Hardingove administracije, pač pa datira še iz Wilsonovih dni, ko so bili demokrate na kmilu.

Walsh je bil hud. Pozval je Robinsona, naj pove senatnemu preiskovalnemu odseku, če kaj ve o olju Wilsonove administracije. Robinson je pa vztrajal, da se petrolejska konspiracija izlegla že leta 1918 in da sta Do-heny ter Sinclair že takrat ime-la odprto pot za koncesije v Kaliforniji in Teapot Domu.

Preliminarna konferenca farmarsko-del. stranke

Izvoljen je bil odbor sedem članov. Ta konferenca bo zastopala na glavnem zborovanju v St. Paulu.

Chicago, Ill. — Preliminarna konferenca farmarsko-delavske stranke, ki se je obdržala dne 25. marca v Chicagu, je pognala v gibanje predsedniško kampanjo svoje stranke. Izvoljen je bil provizorični odbor, preštudirana je bila situacija in na to se je konferenca zaključila. Konferenca ni uvaževala imenovanja predsedniške kandidata.

Odbor, ki bo imel svoj glavni stan v New Yorku, obstoji iz sedem članov, ki pa niso vsi sprejeli odborniškega mesta. Ti so Max Hayes iz Clevelanda, James Maurer iz Pennsylvanije, Alice Lorain iz Dalje, S. D. William Watkins iz Minneapolisa, Scott Wilkins iz Line, O. Phil. E. Ziegler iz Cincinnatija in Albert F. Coyle iz New Yorka. Ta odbor bo v zvezi z drugimi skupinami v isti namen.

Zborovanja so se udeležili večina delegati iz srednjega zapada, toda brzojavke so prišle iz drugih krajev Združenih držav. Te brzojavke so spremljale pozdravi in čestitke na uspeh.

Izdelana je bila izjava, ki pa ne bo preje objavljena, dokler ne bo predložena drugim skupinam. Konferenca bo zastopala tudi na zborovanju farmarsko-delavske konference v St. Paulu, ki je pričela dne 28. marca.

126 mrtvih v naj-vošji bitki v Meksiku

Podrobnosti o ljutem konfliktu. Druga zmaga vlade v Zacatecasu. Glavni vodja je ujet in zdaj se pogaja za kapitulacijo.

Mexico City, 30. marca. — Nadaljna poročila iz Guanajuata, kjer je v torek in sredo trajala največja bitka med verskimi vstaji in federalci na haciendi (veleposestvo, renč) San Isidro, omenjajo sledeče:

V bitki je padlo 126 klerikalnih vstajev in članov Katoliške revolucionarne lige. Boj so vodili Domingo Anaya in dvojica katoliških duhovnov, katerih imeni še nista znani. Vsi trije so bili ubiti. Vstajev je bilo približno 400 in bili so dobro oboroženi. Na vladni strani je bilo ubitih šest mož in okrog 50 je ranjenih. Federalce je vodil general Rivas, ki je tudi lahko ranjen. Federalci so vplenili 250 pušk, 4000 strelnih nabojev in 180 konj. Vstaji so bili tako dobro utrjeni in tako desperatno so se bojevali, da so morali vladne čete oblegati in naskočiti sleherni poslopje na haciendi. Višek boja je bil, ko je vstajem ostala samo še cerkev in iz katere so streljali kot besni. Iz zvonika so deževalo krogle na vse strani; trajalo je več ur, predno so vo-jaki postrelili brambovce v zvoniku. Končno so se vstaji podali, ko je cerkev začela goreti.

Mexico City, 30. marca. — Perfecto Castanon, glavni vodja vstajev v državi Zacatecas, je bil večer ujet v ljuti bitki med 200 vstaji in federalci. Enajst vstajev je bilo ubitih v boju in trinajst eksekutiranih po kapitulaciji. Castanon je ušel eksekuciji s tem, da je objubil, da pridobi vse svgle pristaje v Zacatecasu za kapitulacijo.

Bombe padajo v Nikaragvi. Managua, 30. marca. — Ameriški mornariški letalci so več-raj spet napadli iz zraka vstaje v okolici reke Coco v Nuevi Segoviji. Opazili so grupo okrog 25 mož in zmetali nanje množi-ko bomb. Letalci domnevaajo, da je okrog ducat vstajev obležalo mrtvih, drugi so se pa poskrili.

LEPA BESEDA NE IZDA NIČ PNI BARONIH

Podjetniki vztrajajo pri izgonu rudarjev iz kompanijskih hiš. Podjetniki lastujejo v Zapadni Virginiji polovico države, plačajo pa komaj tretjino davka.

Washington, D. C. — Ko je John L. Lewis povedal senatnemu odseku, da se naj zaslišanje o razmerah v premogovni industriji pretrga, da bodo odborniki rudarske organizacije pristopovali dne 24. marca pri obravnavi, pri kateri gre za izgonsko stanovanjako napoved 400 rudarskih družin, so senatorji radi pristali na njegovo zahtevo. Senator Watson je celo apeliral na W. P. Beldinga, odvetnika prizadetih kompanij, da predlaga zveznemu sodniku Houghu v Columbusu, da predloži obravnavo na kasnejši datum. Hough je izdal sodnijsko zapoved dne 17. decembra, da morajo rudarji dne 1. aprila zapustiti kompanijska stanovanja. Watson je pri tem omenil, da bodo podjetniki ustvarili boljši učinek, ako odloče obravnavo za toliko časa, da bo končano zaslišanje pred senatnim odsekom.

Se preden je Watson interveniral, je Belding izjavil, da njegovi klienti ne marajo nadaljnega odlašanja. Kompanije, ki vztrajajo pri tem, da se rudarji selijo na cesto, so Wheeling in Lake Erie Coal kompanija, Yl-oghieny in Ohio Coal kompanija.

W. H. Warner Coal kompanija, United States Coal kompanija in Ohio in Pennsylvanija Coal kompanija. Belding je vztrajal pri tem, da kompanijske hiše spadajo k potrebnim opremi premogovnika. V premogovniku zdaj delajo in hiše se potrebujejo, je dejal Belding. Premogovniki obratujejo in bodo obratovali, je vztrajal Belding.

Watson je pa dokazal, da se stavkarski vožjo z avti že skozi celo zimo. Na podlagi tega dejstva je senator sklepal, da se stavkarski še za nekaj časa vzdržijo z avti. Lewis je pa izpovedal, da je pri nekem premogovniku 21 hiš praznih. Okna in vrata so zabita z deskami. To pokazuje, da kompanija ne potrebuje hiš, ampak žele izgnat stavkarje iz hiš, da so izročeni še večjemu trpljenju in da kompanije uničijo rudarsko organizacijo.

Ravnokotko je Lewis ostro odgovoril Beldingu, da premogovniški podjetniki obratujejo premogovnike in da jih bodo obratovali tudi v bodočnosti. Van A. Bittner, glavni zastopnik rudarske organizacije v severnem delu Zapadne Virginije, je pričal, da je E. C. Townsend, bivši državni davčni komisar, poročal, da premogovniške kompanije lastujejo v Zapadni Virginiji 24,000 štirjaskih milj sveta. Teh kompanij je 210 in vsaka lastuje več kot 10,000 akrov sveta.

Ta polovica Zapadne Virginije, ki jo lastujejo odsotni lastniki, je vredna veliko več, kot druga polovica, kljub temu pa plačujejo od celotnega davka manj-še državo, okraj, občine, šole in druga javna bremena.

Samuel Brady, ki je solastnik Brady-Warner Coal kompanije je po izjavi Bittnerja odgovoren za smrt otroka, ker je siloma izgnal rudarske družine iz stanovanj. Mrs. Werner je izročila Bradyju pismo zdravnika, ki je govorilo, da kmalu postane mati. Pomagalo ni nič, Warner in njegova žena sta morala iz hiše. Otroci so bili rojeni in takoj tudi umrli.

Ubožnik iz Italije ostane še v Ameriki

Njegovega sina ima Mussolini kot talca v svojih krempljih.

Washington, D. C. — Delavski podtajnik White je naznanil, da se začasno umakne deportacija Armandi Borghija, bivšega profesorja na univerzi v Bologni. Socialistični kongresnik Berger se je razgovoril s Whitom o potrebi odločitve deportacije, ker je verjetno, da bi italijanski fašisti ubili italijanskega profesorja, ako jim pride v roke in se vrne v Italijo. Mussolini ima profesorjevega sina za talca.

Borghij je izjavil, da je anarhist. Kot tak se pa po zakonu ne more inestiti v Združenih državah. On je politični begun. V Italiji in Franciji je govoril proti Mussoliniju. Ko so ga aretirali v New Yorku za deportacijo, je italijanski konzul zaplenil njegov potni list. Delavski department je pri volji, da Borghi odpotuje v Mehiko ali katero drugo deželo, a dokler se mu ne vrne potni list, ne more nikamor.

Zvezdoznanele opazili rojstvo novih svetov

Prvi direktni dokaz kolonije v vesmirju. odkar modern astronomi opazujejo nebo. Zvezda "Nova Pictoria" razklana.

Capetown, Južna Afrika, 30. marca. — Prvič v zgodovini moderne astronomije so učenjaki opazili katastrofo v vesmirju. Katastrofa vsakakor znači rojstvo novega sveta ali več svetov. Zvezda "Nova Pictoria" se je razklala in zdaj sta na istem mestu dve zvezdi.

Dr. Spencer Jones, vodilni astronom na capetownskem observatoriju, pravi, da je to prvi direktni dokaz kolonije med nebesnimi telesi — redek dogodek za opazovalce z naše zemlje, toda nekaj vsakdanjega v vesmirju.

"Noben trezen astronom nikdar ne pričakuje, da bi videl kaj takega. To je prvi slučaj v zgodovinskem času. O varoku in efektu tega slučaja moremo samo spekulirati, ker smo predaleč. Lahko sta trčili dve telesi in lahko je bila notranja eksplozija. Obe polovici prejšnje zvezde morda formirata nov sistem svetovja, lahko se bosta sukali druga okoli druge ali pa pojdeta vsaka svojo pot," je rekel dr. Jones.

SLUČAJI PLJUČNICE NARASČAJO.

Zdravstveni komisar svari pred boleznijo.

Chicago. — Mestni zdravstveni komisar Arnold H. Kegel je izdal poseben buletin, v katerem svari prebivalstvo pred naraščajočo boleznijo pljučnice.

V mestu je 1,325 slučajev te bolezni, 314 več kot v tej dobi lanskega leta. "Ako ste prehlajeni," pravi komisar, "ostanite doma, neprav izgleda, da ni prehlad nevaren. Kopajte se večkrat v gorki vodi, uživajte malo, posebno sadje in zelenjavo."

"V pekel z vašim blagoslovnim stanjem," se je zadir Brady nad rudarjevo ženo. "Vi greste iz stanovanja." Yost, šerif okraja Monongahela, je bil priča temu izgonu iz stanovanja in se je strinjal z njim. Apel na gubernerja proti izgonu 1000 rudarskih družin je bil brezuspešen.

Bittner je temu dodal, da premogovniški baroni kot Rockefeller, Schwab, W. H. Coolidge iz Bostona in drugi kontrolirajo državno vlado in porabijo denar pri volitvah, da so zanje davki nizki in da se nihče ne vmešava v njih bižniške metode.

VESTI S STAVKOVNEGA PREMOGOVNEGA POLJA

Državna policija razglašala shod rudarjev. — Štirje piketi aretirani.

Library, Pa. — Osemnajst državnih policajev pod vodstvom sarjenta Jonesa je pridrlo v dvorano, v kateri je bilo zbranih okoli sto rudarjev, ki so čakali na otvoritev shoda, katerega je sklical odbor za ohranitev unije.

Policijski sarjent je izjavil, da se morajo rudarji razbiti, ker se na šerifov ukaz ne more obdržati shod. Rudarji so protestirali, a so se morali umakniti sili. Tovorni avti, naloženi s rudarji, so bili na potu na shod.

Pittsburgh, Pa. — Pekovska unija podari vsak dan dva tisoč hlebov kruha za stavkajoče rudarje. Ta kruh razdeli Pennsylvanija-Ohio Miners Relief.

Harwick, Pa. — Ko je več kot sto piketov piketiralo premogovni Hardwick Coal in Coke kompanije, so se nanj navallili šerifovi deputiji in aretirali štiri pikete, ki so priporočali stavkarsko naj puste stavkarsko. Aretirani so bili Joe Vala, Ercoli Maretti, Vasil Novich in Adam Snek.

Aretirane pikete so dovedli pred mirovnega sodnika v Renton in jih obtožili nesposobnega obnašanja. Ko so rudarji koralni na piketiranje, jih je jamaki superintendent Gibbs fotografiral. "Odnosititi nas hočejo, toda mi bomo smagali in vsi bomo hkratu pri premogovnikih," so dejali piketi, ko je superintendent nastavljal svoj fotografski aparat.

Trevesky, Pa. — Šerifovi deputiji so aretirali v torek sju-traj šestdeset piketov pri premogovniku Maude, ki ga lastuje McLane kompanija. Pikete so odvedli v okrajno ječo.

Zdaj dela v tem premogovniku 37 stavkarske. Delo prične ob sedmih zjutraj. Toda stavkarski gredo v premogovnik še ob štirih zjutraj, ker jim slaba vest ne dovoli, da bi se srečali a piketi. Tako poroča Joe T-maykoc, ki je dostavil, da se bodo potrudili, da dobe vse stavkarske iz premogovnika.

Avstralijske nastopa pre-Italijanski imigraciji

Bivši premijer pravi, da Mussolini goni Italijane po svetu. — Skoro pol milijona brezposelnih v Italiji.

Sydney, Avstralija, 30. marca. — Bivši avstralski premijer Hughes je včeraj protestiral na konferenci nacionalistične stranke proti naseljevanju Italijanov v Avstraliji. Rekel je, da naval Italijanov v to deželo presega že vse meje.

"Komu pa Avstralija pripada, Mussoliniju ali nam?" je vprašal Hughes. "Mussolini vsak čas zaropče s sabljo in cele horde Italijanov zbeže k nam in v druge dežele."

Rim, 30. marca. — Oficijelno poročilo se glasi, da je število brezposelnih delavcev v Italiji naraslo v januarju na 439,000.

Žrtve potresa v Italiji se množe. Rim, 30. marca. — Potres v Furlaniji je zahteval veliko več žrtvi kot so sprva poročali. Danes poročajo, da so našli 15 mrtvih in šest sto ranjenih. Telefonska in telefonska zveza je pretrgana. Največ žrtve je v Vidmu, kjer je bilo središče potresa. Preko sto hiš je v razvalinah. Mussolini je odredil 100,000 lir podpore in poslal poseben vlak z zdravili in živežem v Vidmu.

Italijanski kralj abdicira?

Mussolini in kralj sta se sprla radi volilne reforme.

London, 30. marca. — "Daily Herald," glasilo delavske stranke, je prejel poročilo s italijanske meje, ki se glasi, da italijanski kralj Viktor Emanuel v nekaj dneh začne definitivno akcije v obrambo italijanske ustave ali pa se odpove prestolu.

Poročilo nadaljuje, da je bila izjava Giovannija Gioiittija pred nekaj dnevi v zbornici glede protustavnosti nove volilne postave izročena z vednostjo in odobrenjem kralja. Zdaj, ko je bila postava sprejeta, je pričakovati, da kralj nekaj stori. Kralj morda ne podpisuje nove postave ali razpusti parlament ali pa — ako čuti, da je preslab napram Mussoliniju — se odpove prestolu v korist kateremu drugemu članu svoje vladarske rodbine. Splošno mnenje v protifašističnih krogih je, da je kralj končno prišel do razpوتا, ko mora nekaj storiti, če ne ostati navadna marioneta v šepu Mussolinija.

Rim, 30. marca. — Fašistiški listi nadaljujejo kritiko sodnjega gopelevga govora in v splošnem se strinjajo s odredbo vlade, da se deska organizacija "Katoliških akavtov" inkorporira v fašistiško mladinsko organizacijo. Listi naglašujejo, da vrgoja mladina v Italiji mora biti popolnoma v rokah države. Rimski organizaciji nove katoliške stranke je odobrila odgovor papežu, ki ga je objavil o srednji odbor stranke. Katoliški fašisti v Rimu pravijo, da "jim je zelo žal, ker jih sveti oče ne razume."

Najboljša plača za rvarne delavce

Delavci zahtevajo 25% povečanje plače.

Tako je izjavil socialistični kongresnik pri zaslišanju pred senatnim odsekom. Washington, D. C. — Victor Berger, socialistični kongresnik, je pri zaslišanju pred senatnim odsekom za civilne službe izjavil, da bi moralna najnižja letna plača vsesnih uslužbencev biti dva tisoč dolarjev, ne pa samo petnajst sto. Berger je argumentiral, da je biro za delavski statistiko Združenih držav nedavno priobčil poročilo, da družina, obstoječa iz pet oseb, potrebuje za dostojno življenje \$2,432.00 na leto.

Socialistični kongresnik je naglašal, da vlada ne more nastopati, da je siromašna, ko je v sedanjem kongresnem zasedanju pričela akcije, da se bogatim znita dohodninski davek na 225 milijonov dolarjev. Ako bo Welchova predloga sprejeta, pojde manj kot štirideset milijonov za poviklanje mezde vsesnih uslužbencev. Berger je argumentiral, da je dolžnost vlade plačevati tako svoje delavce, da ne stradajo. Vlada mora dati dober zgled. Če bi vlada to storila, tedaj bi se vsesnim uslužben-om ne bilo treba poslužiti taktike Coxeyeve armade, da so njih apeli uvaževani.

ZAVODI ZA UMORILNE V ILLINOISU.

Zavodov je osem in dve šoli.

Chicago, Ill. — Dr. Alex S. Herschfield, državni psihater, poroča, da ima država Illinois osem zavodov za umorilne in dve šoli. Vsi ti zavodi in šole so pod državno upravo depart-menta za javno blagostanje.

Velik požar.

Crisfield, Md. — Požar, ki je nastal v četrtek zvečer v glav-nem delu mesta, je uničil trgov-ska poslopja v okolici pet blo-kov. Na pomoč so bile poklicane gasilne postaje iz šestih mest. Škoda po požaru se čeni na milijon dolarjev.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inozemstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima slika s tem:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society

Owned by the Slovene National Benefit Society

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v objavi: 31. pr. (Feb. 29-1923) poleg vsakega izdaja na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Posvetite jo preučevanju, da se vam ne ustavi list.

DRUG ZA DRUGIM PRIHAJAJO V KREMLJE KAPITALISTIČNEGA GOSPODARSKEGA SISTEMA.

Po vojni so bili kmetje prvi, ki so občutili depresijo — zlo kapitalistične blagovne produkcije in distribucije. Najbolj so to zlo občutili kmetje na zapadu. Farme so prihajale na boben, število najemnikov se je množilo, številno samostojnih kmetov se je pa krčilo. Ljudstvo z dežele je bežalo v mesta, da dobi delo v industriji. Kapitalisti — bankirji in industrijalet, borzni mešetarji in prekupčevalci so pa procvitali.

Leto 1927 je bilo izredno dobro za kapitaliste, organizirane v industrijskih korporacijah. Železniške družbe so izkazale koncem leta velike dobičke. Dvajset industrijskih korporacij je imelo 876 milijonov dolarjev dobička. Tudi bankirji niso odrazali slabo. Dobrih bančnih kompanij je znašalo od dvesto do štiri in pol sto odstotkov od vloženega kapitala. Največji dobiček je imela Central Union Trust kompanija.

Bankirji, veleindustrijalet, borzni mešetarji, sploh vsi, katerim ni treba delati s svojim umom ali rokami, so lahko rekli, da se je čez nje razila prosperiteta in so vriskali zaradi tega samega veselja. Veliki dnevniki so zapeli zahvalno pesem o prosperiteti, ki se je razila prek ameriškega ljudstva. Ta zahvalna pesem je varljiva in ima namen vdušiti tožbe in obupne kilce onih, mimo katerih je šla prosperiteta. V letu, v katerem so velike kapitalistične korporacije žele ogromne profite, so bili bankroti majhnih trgovcev in obrtnikov izredno veliki. V letu 1927 je bilo vseh bankrotov 20,265. Večinoma so bankrotirali mali trgovci in obrtniki, ki so imeli majhen kapital. Izmed 885 bankroterjev je imelo 290 ali 75 odstotkov bankroterjev manj kot pet tisoč dolarjev kapitala. Sedemnajst odstotkov bankroterjev je pa imelo od pet do dvajset tisoč dolarjev kapitala. Le dva bankroterja sta imela več kot sto tisoč in ne več kot pol milijona dolarjev kapitala, pravi profesor Scott Nearing, profesor ekonomije, v svojem članku.

Velike ribe jedo male, je rečnica tudi v kapitalističnem gospodarskem sistemu. Med tem ko se je kapital v rokah velekapitalistov osredotočeval in množil, so mali obrtniki in trgovci gospodarsko propadali v tisočih. Brezposelnost med industrijskimi delavci se je povečevala. Tisti, ki so prišli z dežele v velika mesta, ker so slišali govornice in pripovedke o visokih mezdah industrijskih delavcev, so zopet iz mest bežali na deželo, a oni industrijski delavci, ki niso imeli kam iti, so ostali v industrijskih mestih in so vedeli depresijo s stradanjem in odrekanjem najpotrebnejšega za človeško življenje. To tužno sliko kapitalističnega gospodarskega sistema je pa še bolj potrdila stavka rudarjev na premogovnem polju. Strašno je trpljenje rudarjev in njih družin, kajti veliko delavcev je brez dela, ki bi radi pomagali stankujočim rudarjem, pa ne morejo, ker ne zaslužijo nič. Razni statističarji cenijo število brezposelnih delavcev na štiri milijone, nekateri pa pravijo, da jih je pet milijonov. In to se je zgodilo v deželi, o kateri se govori in piše bahavo, da je najbogatejša na svetu. In zakaj tako? V človeški družbi, ki ima uveden kapitalistični gospodarski sistem, se ne producira za ljudske potrebe, za to, da ima ljudstvo kaj jesti, se v kaj oblačiti in obuti in kje stanovati, ampak zaradi dobička. V Ameriki producira zaradi tega, ker Rockefellerji, Schwabi, Melloni in drugi multimilijonarji žele povišati svoje premoženje. Ako ti vidiš, da jim bodeta produkcija in razdelitev blaga prinesla dobiček, tedaj prično s produkcijo v tovarnah, premogovnikih in drugih podjetjih; železnice in ladje pa prično razvažati blago na trge. Ako produkcija in razdelitev blaga ne obetata dobička, tedaj zastaneta produkcija blaga v podjetjih in razvažanje blaga s transportnimi sredstvi na trge, pa magari če delavno ljudstvo spi pod milim nebom, se oblači v cunjje in strada tako, da mu pokajo kosti. O tem se lahko delavec sam prepriča, ako opazuje pojave v gospodarskem življenju narodov. Ljudem ni treba pohajati na univerze in študirati politične ekonomije, ampak zanje zadostuje, da študirajo prikazni v gospodarstvu, pa se lahko sami prepričajo, da socialisti uče resnico o gospodarstvu in človeški družbi.

VESTI IZ ZAMELJAN

Smrtne kose.

Collinswood, O. — V soboto 17. marca se je po vsej kolidž-woodski naselbini in tudi drugod raznesla žalostna vest, da je umrla Jože Urbančič.

Bolan je bil samo tri dni za bolezen pljučnico, kateri je pod legel. Le malo njegovih ožjih prijateljev je sploh vedelo, da je bolan in valed tega se je vsakdo čudil, ko je slišal žalostno novico.

Pokojni je bil v Ameriki 26 let in splošno poznan v klevlandski naselbini. Pred leti je vodil gostilno, zadnja leta pa grocerijsko trgovino. Bil je doma iz vasi Ševnjica, fara Mirna na Dolenjskem. Bil je precej aktiven na vseh poljih napredka in eden izmed ustanoviteljev društva "Mir" št. 142 SNPJ, katerega je bil tudi daljšani blaginjak in v letu 1925, ko je društvo obhajalo 15 letnico svojega obstanka in ob tej priliki tudi razvil svojo drugo zastavo, je bil on boter. Bil je tudi drugače vedno aktiven in zato ga bomo težko pogrešali. Pogreb se je vršil 21. marca ob ogromni udeležbi članstva in drugih občinstva.

V Ameriki zapuška poleg žalujoče soproge 3 sime in 4 hčere, od katerih je ena omočena (Kavliak); enega brata in 4 sestre; v stari domovini pa mater in dve sestri. Bil je star 51 let.

Komaj par dni pred tem, smo položili k večnemu počitku soprogo Frances Miklič (rojena Bošnjak), kakor tudi člana ml. odd. Joseph Perovička, kateri je v petem letu starosti podlegel davici. — Zapuška žalujoče starše in eno sestro. — Pokojna sestra Miklič zapuška žalujočega soproga, enega sina in pet hčere v starosti 1—19 let. Doma je bila iz fare Dobropolje pri Vidmu na Dolenjskem, kjer zapuška očeta, štiri brate in dve sestri. Družina je še sem preselila pred štiri leti iz Autere, Minn., kjer je živel 16 let.

Vsem pokojnim naj bo obranjen blag spomin! Prizidek tistim družinam in njih sorodnikom v imenu društva Mir št. 142 SNPJ izrekam globoko sočutje.

Naj bodo te vrstice v obvestilo tistim članom društva, kakor tudi ostalim, katerim to še ni znano. Tistim pa, ki še niso člani nobenega društva, ali pa premalo zavarovani, pa v spodbudo. Mnogo je ljudi, ki imajo namen pristopiti k društvu, pa s tem odlašajo. Smrt pobira in nič ne izbija. Zavaruj se, dokler si zdrav in dokler še ni prepozno. Kako žalostno je za ostale, ako prehitro človeka smrt ali bolezen, katere nikoli ne pove kdaj pride.

SNPJ drži na stečaj odprta vrata in nudi sedaj prosto pristopnino in poleg tega, elasti za mlajše kandidate, še plača zdravniško preiskavo, kakor tudi za kandidate v ml. oddelku. Torej lepa prilika, da se zavarujete, kakor tudi vašo mladino, ako jo še nimate pri SNPJ. Kateri ste že člani, povejte svojim rojakom, kako dobro pogorje jim sedaj nudi. Pojdimo na delo vsi, ker nas vseh je to dolžnost. Stojimo kar je v naši moči in pomagajmo, da se razširi dobra nam mati SNPJ. — F. Sustarčič.

Zahvala.

Moon Run, Pa. — V imenu slovenskih podpornih društev se razdelitveni odborniki zahvaljujejo vsem pomožnim stankovnim odborom, ki so nam priključili v skrajni sili na pomoč z obliko in gotovino. Obliko smo dobili iz sledečih krajev: 400 funtov, dva zaboja, od Edward Branselja, Cleveland, O.; 200 funtov, dva zaboja, od Johan Kavliča, Vandling, Pa.; en zaboj oblike od rojaka Perkota, Milwaukee, Wis.; od društva št. 473, Saginaw, Mich.; smo prejeli dva zaboja oblike in \$30.46 v gotovini. Na željo darovalcev pritožujemo njih imena: Društvo št. 473 SNPJ je darovalo \$10; John Raspot \$2.50; po \$2: Titus Svetic in Mrs. Wm. Haney; po \$1: Frances Anžiček, F. Anžiček, F. Madelič, J. Anžiček, Mary Raspotnik, Peter Raspotnik, Ant. Grajzar, Louis Matelko, Nick Stan-

cel, F. Steffe, E. Millar, J. Rant, F. Dovžan, F. Bizjan in Lena Fey; po \$0.50: Mike Tomšič, Frank Smrekar, Louis Matelko in Mike Rogel. Skupaj \$33.50. \$3.04 se je plačalo od polijaive oblike, ki so jo darovali sledeči: Frances Anžiček, Frances Rant, John Raspot, Fr. Fay, Mary Vrtanek, Mary Eržen, Louis Matelko, Anna Knap in Peter Raspot; Frank Anžiček in Matija Rant, nabiraka. — Od št. 119 SNPJ, North Chicago, Ill., smo prejeli vsoto \$50. Ravno ko sem zaključil ta dopis, sem dobil polijaive od G. Kozina, Waukegan, Ill., 98 funtov oblike.

Vsem darovalcem kakor tudi nabiralcem se iskreno zahvaljujemo za njih trud in poštovanost v prid bednim stankovnim in se priporočamo za nadaljno pomoč. Oblike in denar smo skupno z društvenimi uradniki razdelili po naši najboljši predvidnosti med člane slovenskih podpornih društev.

Razdelitveni odbor: — Jacob Skerl, Carol Jarac, Jacob Ambrosič, Box 49, Moon Run, Pa.

Prostava društev.

Parrish, Pa. — Društvo Slovence št. 262 SNPJ je zaključilo na sedmi seji, da se priredi skupno slavnost dne 4. julija. Društvo je imelo v mislih, da bi se vasa slovenska društva v tujkah okoli združila in priredila veliko proslavo. Imela bodo poseben odbor, ki bo deloval v tem smislu. Slovenski dom je na svoji zadnji seji odobril to akcijo in pripravljen je delovati. Društvo Slovence in Slovenski delavski dom sta sprejela načrti za skupno proslavo. Vabljeni sta tudi društvi "Sloga JSKJ in Slovenski dom, Sharon, Pa., da sodelujeta. Društva, ki stopijo v to akcijo, se morajo zavezati, da bodo nbsala enako breme, v slučaju dobre udeležbe pa bodo imela enake dobičke. O tem vam bo poročal izvoljen odbor.

Slovenski delavski dom priredi zabavo dne 14. aprila; igra Simičev orkester.

Dne 18. marca je preminul sobrat Mike Bilč, član društva Slovence SNPJ, ki mu je pripravilo krasen pogreb na Hrvaški pokopališču. Zapuška žalujoče soprogo in 3 nedorošle otročice; star je bil 36 let. Vsem članom, ki ste pokojniku iskali zadnjo čast, kakor tudi tistim, ki ste tul ob rakvi, lepa hvala!

Delavski položaj se je začel boljšati, vendar pa ne vemo, ali se bo Kulčeva prosperiteta pokazala ali ne. — Prohibicijski agentje so nam začeli precej na preste stopati. Kakor izgleda, se bomo mogli tudi mi zadovoljiti s karnico. Začne se časa so suhaški organi posvetili vse silo inozemskim klubom. Pazite se, da ne boste imeli steklenice v žepu, ker je nevarnost, da vas pregledajo ter postavijo pred nagleda strogega sodnika. — Italjan, ki je ustrelil svojega tekmeča, je bil obsojen od 3 do 5 let, neki Slovaki, pri katerem so dobili kotileček, že tretjič, pa na 2 leti in pol. Taka je prohibicija! Ubijaj, kradi, pa je vse O. K. Ako malo podkurja, da ima "duh" okoli hise, pa dobiš par let. — F. Kramar.

Opereta "Marion" v St. Louisu.

St. Louis, Mo. — Sada navdušuje tri godine, od kada je ustrojen Hrvatski Sokolaki Pjevački zbor "Slavulji." U ovo kratko vrijeme našeg ostanka istupio je u javnosti 48 puta i odpevao u svemu 150 pjesama, nebrojnu dueta, četveropjeve i solopjeve.

U sve ovo vrijeme djelatnost je našeg zbora bila ograničena samo na lokalne zabave i proslave naših organizacija, te u sve ovo vrijeme nije istupio ni jednom svojim koncertom. Ovdje nije namjera, da ocenjujemo sposobnost našeg zbora. Iskreno se mora priznati, da naš, kao većina naših pjevačkih zbora u Americi, daleko su od praktične usavršenosti. Većina naroda (izim onih, koji su imali prilike i volje, da uče zbornu pjevanje), nemaju ni pojma, sa kolikim poteškoćama je skupno zbornu pjevanje, a osobito između našega naroda ovdje u Americi. Prva poteškoća opada

se kod učiteljskih sila ili instruktora u pjevanju. Drugo je ne-sposobnost, nemarnost i ne-ustrajnost samih pjevača. Većina naroda, a osobito mi Slavci, ljubitelji smo vokalne i instrumentalne glazbe.

Većina nas za naslalom sluša skladno zbornu pjevanje. — Mnogo ih želi biti u grupi pjevača, snijma izaci na pozornici i dobiti aplauz publike. No, malo veoma malo od nas je voljno da postavimo 2 — 3 sata u tjednu učenju pjesme, — da se podvrgnemo disciplini i pažljivom učenju.

Jednomriječ — mi bismo rado znati, ali ne učiti.

Treća poteškoća, koja je možda i najveća, jesu okolnosti, pod kojima živimo. Većina našeg naroda ovdje jesu najamni radnici i radnice, i dok oni svakim danom rade po 8 — 10 sati u tvornici ili na kojoj drugoj radnji, isti moraju da posjeduju željeznu volju da za ljubav znano-sti otirne po 2 — 3 sata svoga slobodnog vremena. Pa ipak bez žrtava nema pobjede, bez rada nema života, bez nauke nema znanosti, a bez znanosti nema napretka. I ako su poteškoće velike i brojne, ipak se dobrim voljom i poštovanosti može postići dobre i velike uspjeha.

Svjedeno članstvo našeg pjevačkog zbora pred 6 mjeseci je zaključilo, da se započne sa učenjem operete "Marion." Da se našem narodu dače u što skorije vrijeme nešto, što će ga sa mislima sa klasičnim predstavi u svoju staru domovinu i pred očti mu slika mučnog i veselog života našeg seljstva, zaključeno bijaše, da se sve vrijeme posveti učenju late operete tako, da se ona može odigrati na Veliki uhrak, dana 8. aprila.

Opereta "Marion" od Albini-ja sa stoji se od dva dijela, u kojima se jasno i tipično odražuje život našeg seljaka. Žetva je, — na polju sakupili se seljaci i seljakinje, svi u narodnim nošnjama, te sa kosama i srpovima žanju žito i vežu ga u snopove, i dok od rada i ljetne žetve po čelu curi znoj, iz njihovih grlari se vesela pjesma. Dolazi vi-še žena i djece, nose ručak, za-tim opet rad i veselo pjevanje, te napokon polazak kući — svršetak prvog čina.

Drugi čin. — U kući domaći-na. Sakupili se žetoci u kući domaćina na večeru. Večera po seljačku — pjevanje, solo dueti, trojevi i zbornu pjevanje, o-proštajna pjesma te kolo, — svršetak.

Sve pjevanje praćeno će biti po Union orkestru pod vodstvom brata Čeha Josipa Hrdličke. Po-slije programa će ukusna večer-a i slajni ples.

Za ovaj dan pozvata su sva slovenska društva, njih 8 na broj, od kojih su se do sada većina odazvala. Njihovo pjevanje biti će na početku progra-ma. Dade nitko od Slavena o-sobito mi Jugoslaveni nebi smi-jeli propustiti ovaj krasan veli-ki pjevački program. Za udob-nost našeg i stranog naroda sve prostorijski našeg prostranog Do-ma biti će otvorene u 8:30 po-slije podne. Program počima to-čno u 6. sati na večer.

Zašto veći posjet moli, Hrvatski Sokol.

Naznanilo in zahvala.

Collinsburg, Pa. — Trpeći od udarca usode naznanjamo, da je 9. marca t. l. preminul naš nepoznati sin Ludvik Kranjec, rojen 10. septembra 1901 v stari domovini. Pogreb se je vršil iz hise žalosti na West Newton pokopališču 12. marca. — Dalo, ki ga je opravljal, mu je nako-palo bolezen, ki mu je uničila vse nade ter ga položila v grob v najlepših fantovskih leth.

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam stali v teh dneh žalosti ob strani, darovali vence ali nam na drug način pomagali. Najlepša hvala družini Mih. Kotar za toliko poštovanost in pomoč, in Jos. Zorkotu za nagrobni govor.

Pokojni zapuška starše, tri sestre in štiri brate. — Nikdar ga ne bomo pozabili, ker bil je prebلاغ in vse ljubeč brat in sin.

Družina Jakob Kranjec, Collinsburg, W. Newton, Pa.

Delavstvo in stav. Washington, Pa. — Tudi tu-kaj se borimo za pravice delav-cev, radi katerih moramo trpeti po krivdi naših voditeljev in po krivdi nezavednega članstva. Mašina, ki jo vodi Lewis, ne bo nikoli prinesla, da bi se se de-lavstvo strogo politično in go-spodarsko organiziralo. Človek, ki zasleduje njegovo politiko, mora priti do prepričanja, da Lewis dela na razkol organizaci-je.

Leta 1922 sem bil navzoč v Kansasu, ko je Howatov zagovornik imel govor, v katerem je večkrat spominjal delavce, da se ne razumejo med seboj, da je med delavstvom sovraštvo, ki ga samo goji med seboj. Moral bi čitati novine delavcem prijaz-ne in poučiti eden drugega. Zna-nja, je dejal, nam je potreba. Več bi se morali zanimati za vladni sistem, da bi se tako u-sposobili za pravo delo.

Rudarji se jeze na farmarje, da zahtevajo visoke cene za svoje prideleke; farmarji na rudar-je, ker morajo zastoj dati ka-pitalistom. Železničarji, tenarji in zidarji se ne razumejo. Sto-percentni hunkiji in bohunki — vas si je nasprotno. In to je, kar si kapitalisti žele — zmeš-ajmo delavce, ki si s krvavi-mi žulji prihrani, da si kupi hi-šo in drugo potrebno, si od ust prihrani, da mu kaj ostane, po-tem pa nege na kapitalistično banko, itd. Delavci, je dejal go-vornik, se moramo predvsem or-ganizirati politično, strokovno in gospodarsko, da bomo imeli svoje prodajalne banke in moč-na politična stranka. Potem se bo moral kapitalist podati, ker druge poti ne bo. Vlada bo lahko prešla v vaše roke. Dokler tega ne storimo, je dostavil, ne bo image. To je važno za delavstvo, ako bi se hotelo tega oprijeti.

Prerokanja so med ljudmi ra-di odbora, ki je bil izvoljen od društev, da pobira za ravne dru-štve stankov. Tudi tu se je pokazala naloga. Pravilo, da se pravilno ne deli. Eden pravi, da ni nič dobil, drugi, da je dobil soll mesto sladkorja, tretji, da ni nič dobil, ker ni bil navzoč in da bo dal v javnost, da izve, kak-šen je ta odbor. Tu bi niti Krist ne ustregel vsem, ki pravijo, da je zelo pravičen in ki je baje nekoč trgovce iz templja z bi-čem izgnal.

Frank Jurko.

Pomagajmo izprtim premogar-jem!

Pleasant Valley, Pa. — Dol-gotrajni boj med premogarji in operatorji je začel kazati žalos-ne razmere širom Amerike. Le-to bo že, a boja še ni konec. Člo-vek se vprašuje, zakaj ta dolgo-trajni boj, ki prinaša toliko gor-ja in pomanjkanja delavstvu! Zakaj mora delavec, ustvaritelj bogastva sveta, stradati a svo-jimi otroci vred? Zaradi trdo-vratnih kapitalistov. Njih nam-ten je uničiti organizacijo pre-mogarjev.

Pomagajmo premogarjem ob-držati organizacijo; če izgube bitko premogarji, bo prizadeto vse delavstvo. Zato so se tukaj-šnja slovenska podporna druš-tva združila, da prirede skupno veselico v pomoč izprtim pre-mogarjem. — Vstopnice za ples se že prodajajo po okolici in žeteli je, da vsak rojak prispeva v ta dober namen. Naj ne bo to na-loga samo nekaterih posamezni-kov, pač pa mora članstvo de-lati skupno, da bo uspeh tem boljši.

Vabljeni ste vsi iz naselbine in okolice, da se kolikor je mo-gobe udeležite te veselice na 7. aprila, 1923, v dvorani sv. Jože-fa, Pleasant Valley, Pa.

F. Milharčič.

Poročilo o veselici.

Auburn, Ill. — Društvo št. 335 SNPJ je priredilo veselico v po-moč stankovjem v Ohio in Penn-sylvaniji dne 17. marca, ki je bila dobro obiskana kljub sla-bim delavskim razmeram, ker smo takorekoč na pragu stavke. Članstvo in drugi rojaki, kakor tudi ljudje drugih narodnosti so se v lepem številu udeležili veselice in s tem pokazali, da se zavedamo trpljenja naših bra-rov stankov in v krutosti pre-mogarskih baronov. — Čisti prebitok veselice je \$152, katera

Ivan Mohač:

OPAZOVANJA

Glas vpijoteja v puščavi. Victor Berger, socialistični kongresnik iz Milwaukeeja, je bil prvi izvoljen leta 1912. Dve leti kasneje je bil poražen pri volitvah, toda na njegovo mesto je prišel drugi socialist iz New Yorka. Leta 1916 je bil Berger ponovno izvoljen in od takrat sedi v vsakem kongresu nepre-trgoma. Med vojno, ko je na-mesto razuma vladala histerija, so ga dyakrat izključili, ali ljud-stvo v Milwaukeeju ga je vselej poslalo nazaj.

Celih 16 let je en sam sociali-st v kongresu in celih 14 let Berger sam kot reprezentant socialističnega delavstva v Ame-rici. V teh štirinajstih letih je Berger predložil dolgo vrsto so-cialnih in delavskih predlogov. Noben ni bila sprejeta. Vsako le-to Berger predlaga nacionalizi-ranje železnic, telegrafa in tele-fona in zadnje čase premogov-nikov; predlaga socialno zavaro-vanje, odpravo privatne polici-je, odpravo sodniških prepove-di in razne zaščitne zakone za delavce in farmarje. Zdajpazda vsatane v zbornici in žigosu protidelavske predloge ter govori v imenu "onih, ki nimajo toliko dohodkov, da bi plačevali doho-darino, v imenu onih, ki gara-jo."

Bergerjeve predloge in govori bi napolnili debelo knjigo. A vse je bilo predloženo in izgo-vorjeno zaman. To, kar govori in predlaga Berger, ne pomeni za kongres nič. Za kongres Berger ne obstaja.

Kongresniki ga tolerantno po-slušajo, simejajo se mu, kadar pove kakšno satirično na račun stare garde, ploskajo mu — in potem mirno pokopljejo vsak njegov nagov. Prva leta so po-bijali njegove argumente, da-nes pa ne več. Na zdi se jim vredno ... Saj itak nič ne do-seže.

Ljudem praktične pameti se lahko zdi, da je Bergerjev man-dat farsa; njegovi volilci so ne-umnji, ker ga dosledno volijo, ne da bi kaj dosegli z njim.

Pa ni res. Berger, dasi sam, je neprestana manifestacija do-broče civilizacije, ki pride tudi v Ameriki; je demonstracija re-volucijoparne misli, katere živi in ne umre nikdar — ne glede na to, kako šibka je danes soci-alistična stranka v tej deželi.

Pride čas — pride sijajni čas, ko se bodo ameriški delavci glo-boko sramovali te žalostne do-be svoje farsne preteklosti. Ber-gerja takrat ne bo več med ži-vimi. Njegov papir bo počival, toda seme, ki ga danes seje v kongresu leto za letom, bo ta-krat obrodilo stoterni sad.

Berger dela za bodočnost, za tisto sijajno bodočnost, ki bo Bergerje razumela, dasi ga ne bo več imela — imela pa bo no-ve in večje Bergerje. Klavna sedanost Bergerja ne razume — saj niti ne ve, da ga ima še štirinajst let v kongresu!

vsota je odposlana na predsed-nika SNPJ, da se razdeli med najbolj potrebne.

V imenu delavstva se lepo za-hvaljujem bratom, sestram, ro-jakom in vsem udeležencem. — Posebna hvala Joseph Lapanju, Mary Zaverl, Sylviji Homez in Mary Tomazin, ki so podarile razne stvari, katere so pripomo-gle k boljšemu uspehu. Hvala tudi veselničnemu odboru za nje-gov trud! Stankovjem želim po-polno zmago.

Sestraki in bratki pozdravi! Sylvia Homez, tajnica društva št. 335 SNPJ.

Iz mesta svitov.

Highland Park, Detroit, Mich. — Sedaj so v Detroitu slabe de-lavske razmere in ne svetujem nikomur sem, kajti delo se te-ko dobi. Se celo zaposleni niso gotovi, koliko časa bodo imeli delo. Vaak čas jih kompanija lahko odpusti, nekatere stalno, druge za par dni ali tednov.

Delavec, če je sam, še nekako izhaja, z družino je pa težko, ker je najemnina visoka, na ulici pa človek ne more stanovati. Tu-kajšnji delavci "morilnega stro-ja" — avtomobila — še nismo skoro nič organizirani.

Pozdrav vsemu delavstvu! Malt. Kalina.

